

כרת לאוכל שלמים בטומאה, א. כ'ל איש אשר יקרב מקל זרעכם
אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לה' וטמאתו עליו ונכרתה
הנפש ההיא' (ויקרא כב ג). ב. 'והנפש אשר תאכל בשר מזבח
השלמים אשר לה' וטמאתו עליו ונכרתה הנפש ההיא מעמיה' (שם
ז ו). ג. 'ונפש כי תגע בכל טמא בטמאת אדם או בבהמה טמאה או
בכל שחץ טמא ואכל השלמים אשר לה' ונכרתה
הנפש ההיא מעמיה' (שם ז בא). ויש לברר, שלש פרייתות בשלמים
למה נכתבו. והביאור בזה הוא, שפעם אחת נאמר כרת לכלל ופעם
אחת נאמר כרת לפי, כלומר, בפסוק הראשון נאמר 'קדשים'
שזה כלל, שהרי בשם 'קדשים' נכללים כל סוגי הקדשים, ובפסוק
השני נאמר 'שלמים' שזה פרט, ואחת משלש עשרה מדות
שהתורה נדרשת בהן היא 'כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל
ללמד, לא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל כולו יצא',
לדינו שהפסוק השני המפרט חיוב כרת על שלמים לכאורה
מיותר, שהרי שלמים כלולים ב'קדשים' שחיוב הכרת עליהם
נאמר כבר בפסוק הראשון, ומדוע כתבה התורה את הפסוק השני,
אלא בא ללמד על הפסוק הראשון ולהקישו לפסוק השני, שכשם
שהפסוק השני מדבר על שלמים שהם קדשי מזבח, כך גם הפסוק
הראשון שנאמר בו 'קדשים' מדבר רק על קדשי מזבח, יצאו קדשי
בדק הבית שאין חייבים עליהם משום טומאה. ואחת – והפעם
השלישית שנאמר חיוב כרת לאוכל שלמים בטומאה, באה
לשומא'ה ה'תורה' בתורה כהם – ללמד על הטומאה הכתובה
בחיוב קרבן עולה ויורד, שהכתוב סתם ולא פירש באיזו טומאה
מדובר, ואיני יודע מה היא, הו' אומר זו טומאת קודש – טמא שאכל
קדשים בשוגג, שאם היה אוכל במזיד היה חייב כרת, ואם אינו ענין
– וכיון שהפסוק אינו נצרך לטומאת קודש, דנפקא ליה מדרבי –
שהרי כבר למדנו מהגזירה שזה שדרש רבי שקרבן עולה ויורד
הוא בטמא שאכל קדשים, הנהו ענין לטומאת מקדש – לטמא
שנכנס למקדש בשוגג, שאם היה נכנס במזיד היה חייב כרת,
וכשנכנס בשוגג חייב קרבן עולה ויורד.
דוחה הגמרא: והאי – לימוד זה משלשת הכריתות שנאמרו באוכל
קדשים בטומאה, הרי מיפעי ליה לכרדי אבהו – נצרך לדינו של
רבי אבהו, דאמר רבי אבהו, שלש פרייתות בשלמים למה נכתבו.
והביאור בזה, שפעם אחת נאמר כרת לכלל, ופעם אחת נאמר כרת
לפי, וכמבואר לעיל שלומדים שיש חיוב כרת רק בקדשי מזבח
ולא בקדשי בדק הבית על ידי המידה 'כל דבר שהיה בכלל ויצא
מן הכלל ללמד, לא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל
כולו יצא', ואחת – והפעם השלישית באה ל'כרדי' שאינו נאכלין
– לחייב כרת את מי שאכל בטומאה קדשים שאינם ראויים
לאכילה, כגון עצי המערכה ולבונה וקטורת. ומבואר שמחיוב
הכרת השלישי אין לומדים שקרבן עולה ויורד הוא בטומאת
מקדש.

מוסיפה הגמרא להקשות: ואף לרבי שמעון דאמר שדברים שאינם
נאכלין אין חייבין עליהן כרת משום טומאה – אם אכלו אותם
בטומאה, עדיין אין ללמוד מחיוב הכרת השלישי טומאת מקדש,
כיון שהוא בא לאיתוי – לרבות חטאות הפנימיות – הטענות
הזאה בפנים על הפרוכת ועל מזבח הזהב, כגון פר ושעיר של יום
הכיפורים ופר כהן משיח ופר העלם דבר, שגם האוכל אותן
בטומאה חייב כרת. ולשית רבי שמעון צריך ריבוי מיוחד שגם
האוכל חטאות הפנימיות בטומאה חייב כרת, ואין זה נכלל בחיוב
הכרת שיש על כל אוכל קדשים בטומאה, דפלקא דעתך אמינא –
שהיה עולה בדעתך לומר, הואיל ואמר רבי שמעון, כל קרבן שאינו
קרב על מזבח החיצון בשלמים, אלא על מזבח הפנימי, אין חייבין
עליו משום פגול, מפני שידן פיגול נאמר בשלמים, אם כן נאמר
שמשום טומאה נמי לא – שעל קרבנות אלו (חטאות הפנימיות) אין
גם חיוב כרת לאוכלן בטומאה, קא משמע לן דמיתייב – שגם
האוכל חטאות הפנימיות בטומאה חייב כרת. ונמצא שגם לשית
רבי שמעון מבואר שמחיוב הכרת השלישי שנכתב באוכל קדשים

בקרבת עולה ויורד, נתיי – יביא קרבן אף שעבר על עון שבמזיד אין
בו חיוב כרת, מידה דהנה – כשם שיש חיוב קרבן עולה ויורד
אשמיעת קול – על שבועת העדות ואכילתו שפתיים – ועל שבועת
ביטוי, שאם נשבע לשקר במזיד או עבר על שבועתו במזיד, אינו
חייב לא מיתה ביד שמים ולא כרת, ואף על פי כן בשוגג חייב
קרבן עולה ויורד. משיבה הגמרא: אומר קרא בחיוב קרבן עולה
ויורד (ויקרא ג א) 'או כי יגע בטמאת אדם לכל טמאתו אשר יטמא
בה' ודורשים שהתיבה 'בה' באה למעוטי – למעט טמא שאכל
תרומה בשוגג, שאינו חייב קרבן עולה ויורד.
שואלת הגמרא: אמיא – שמא תאמר שחיוב קרבן עולה ויורד הוא
על כהן טמא האוכל תרומה בשוגג, והתיבה 'בה' באה למעוטי
טומאת מקדש וקדשיו, שלא יתחייב קרבן עולה ויורד, משום דכיון
דעבירה זו היא חמורה שבמזיד חייב כרת לא פני ליה – לא די לו
כשעבר בשוגג בקרבן עולה ויורד כדי להתכפר עד דמיתיי – עד
שיביא קרבן קבוע, כלומר שבין עני ובין עשיר יהיו צריכים להביא
את אותו קרבן, ולא תהיה קולא לעני שיוכל להביא קרבן זול.
משיבה הגמרא: קרי רבא עליה דרבי – קרא רבא על רבי 'דולה מים
מפיות עמוקים', מפני שרבי מצא מקור לבאר מה היא הטומאה
שעליה חייבים קרבן עולה ויורד, דתניא, רבי אומר, נאמר לגבי
קרבן עולה ויורד (ויקרא ג ב) 'או נפש אשר תגע בכל דבר טמא או
בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה', ויש להקשות, אכרא
אני חיה', 'בהמה' למה נאמרה, כלומר, יכולה היתה התורה לכתוב
רק 'בנבלת חיה טמאה', ומדוע כתבה גם 'או בנבלת בהמה
טמאה', הלא בהמה בכלל חיה. משיבה הברייתא, נאמר כהן –
בקרבת עולה ויורד 'בהמה טמאה', ונאמר להלן לגבי טמא האוכל
קדשים במזיד 'בהמה טמאה' ו'ונפש כי תגע בכל טמא בטמאת
אדם או בבהמה טמאה' (שם ז בא), ולומדים בגזירה שזה, מה להלן
מדובר על טומאת קודש – טמא שאכל קדשים, אף כהן מדובר על
טומאת קודש.
שואלת הגמרא: אשכחן – מצינו לימוד שקרבן עולה ויורד בא על
טומאת קודש – טמא שאכל קדשים, אולם טומאת מקדש מכלל –
מנין לנו שמדובר אף על טמא שנכנס למקדש. משיבה הגמרא:
אמר קרא לגבי יולדת (ויקרא יב ד) 'בכל קדש לא תגע ואל המקדש
לא תבא עד מלאות ימי טהרה', איתקש – הוקש בפסוק זה מקדש
לקודש, ולכן אנו מפרשים שכשם שיש קרבן עולה ויורד בטמא
שאכל קדשים בשוגג, כך יש קרבן עולה ויורד בטמא שנכנס
למקדש בשוגג.
מקשה הגמרא: אי הכי שהפסוק 'בכל קודש לא תגע' מדבר על
טמא האוכל קדשים בשוגג שחייב קרבן עולה ויורד, טמא האוכל
תרומה בשוגג נמי – גם הוא יתחייב בקרבן עולה ויורד, דאמר מר
– שהרי שנינו בברייתא, נאמר בתורה (שם) 'בכל קדש לא תגע',
ודורשים מתיבת 'בכל' לרבות את התרומה שאסורה ליולדת ולכל
טבול יום. מתרצת הגמרא: הא מיעט דחכמי – הרי מיעטה התורה
וכתבה 'בה', ומתיבה זו ממעטים שהאוכל תרומה בטומאה בשוגג
אינו חייב קרבן עולה ויורד.
שואלת הגמרא: אמיא – שמא תאמר שהתיבה 'בה' באה למעוטי
טומאת מקדש, דהיינו שהנכנס למקדש בטומאה בשוגג לא יתחייב
קרבן עולה ויורד, ורק האוכל קדשים או תרומה בטומאה בשוגג
יתחייב קרבן עולה ויורד. משיבה הגמרא: מכתבא שטומאת
מקדש לא מבעינן – אין אנו ממעטים, שכן טומאת מקדש כשהיא
במזיד, היא בחיוב כרת במוטה – כמו טומאת קודש, אלא אנו
ממעטים אכילת תרומה שאין בה חיוב כרת כשנעשית במזיד.
דוחה הגמרא: אדרבה, אכילת תרומה לא מבעינן – אין אנו
ממעטים, שכן חיובה הוא על ידי אכילה במוטה – כמו טומאת
קודש שחיובה הוא על ידי אכילה קדשים, ונמעט טומאת מקדש
שחיובה אינו על ידי אכילה אלא על ידי כניסה למקדש.
הגמרא מביאה מקור אחר שחיוב קרבן עולה ויורד הוא על
טומאת מקדש: אלא אומר רבא, שלש פעמים נאמר בתורה חיוב

1 בטומאה אין לומדים שקרבן עולה ויורד הוא בטומאת מקדש.
 2 הגמרא מביאה מקור אחר שחיוב קרבן עולה ויורד הוא על
 3 טומאת מקדש: **אֵלָא אָמְרִי נְהֲרַדְעִי מִשְׁמִיה דְּרַבָּא** מקור אחר,
 4 שבשלשת הפסוקים שהובאו לעיל שנאמר בהם חיוב כרת לאוכל
 5 קדשים בטומאה, נאמר גם לשון 'טומאה', ויש להקשות, **שָׁלֹש**
 6 **טוּמְאוֹת בְּשָׁלְמִים לָמָּה נכתבו**, ומדוע לא היה די לכתוב לשון
 7 'טומאה' פעם אחת בלבד. והביאור בזה, שפעם **אַחַת** נאמר לשון
 8 'טומאה' **לְכָלֵל**, ופעם **אַחַת** נאמר לשון 'טומאה' **לְפָרֵט**, כמבואר
 9 לעיל שלומדים את הטומאה שיש עליה חיוב כרת שהיא רק
 10 בקדשי מזבח ולא בקדשי בדק הבית, על ידי המידה 'כל דבר
 11 שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד, לא ללמד על עצמו יצא, אלא
 12 ללמד על הכלל כולו יצא', ו**אַחַת** – והפעם השלישית שנאמר
 13 לשון 'טומאה', באה **לְטוּמְאָה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה סֶתֶם** – ללמד על
 14 הטומאה הכתובה בחיוב קרבן עולה ויורד, שהכתוב סתם ולא
 15 פירש באיזו טומאה מדובר, ו**אֵינִי יוֹדֵעַ מָה הִיא**, הֵי אֹמֵר זו טוּמְאָת
 16 קוֹדֶשׁ – טמא שאכל קדשים בשוגג, ו**אֵם אֵינִי עֲנִין** – וכיון שהפסוק
 17 אינו נצרך לטוּמְאָת קוֹדֶשׁ, דִּנְפָקָא לִיה מִדְּרַבִּי – שהרי כבר למדנו

18 את זה מהגזירה שוה שדרש רבי, תִּנְהוּ עֲנִין לְטוּמְאָת מְקֻדָּשׁ –
 19 לטמא שנכנס למקדש בשוגג, שאם היה נכנס במזיד היה חייב
 20 כרת, וכשנכנס בשוגג חייב קרבן עולה ויורד.
 21 דוחה הגמרא: וְהָאִי נִמְי מִיִּפְעִי לִיה – גם לימוד זה משלש לשונות
 22 'טומאה' שנאמרו באוכל קדשים בטומאה נצרך, **אֵינִי דְּכָעִי**
 23 **לְמַכְתָּב** – שכיון שהוצרכה התורה לכתוב חיוב כרת נוסף ל**כְּדִרְבִּי**
 24 **אָבָהוּ** – ללמד את דינו של רבי אבהו שיש חיוב כרת גם לאוכל
 25 בטומאה קדשים שאינם ראויים לאכילה, **כְּתָב נִמְי שלש טְמֵאוֹת**,
 26 **דְּלֹא סָנִי לָהּ בְּלֹאוּ הָכִי** – מפני שהלימוד של רבי אבהו אינו יכול
 27 להדרש בלא זה, שאם לא היה כתוב שלש לשונות 'טומאה' הייתי
 28 דורש את חיוב הכרת השלישי לדבר אחר ולא לאכילה בטומאה
 29 של קדשים שאינם ראויים לאכילה.
 30 הגמרא מביאה מקור אחר שחיוב קרבן עולה ויורד הוא על
 31 טומאת מקדש: **אֵלָא אָמַר רַבָּא, אָתִיא – לומדים חיוב קרבן עולה**
 32 **ויורד בטומאת מקדש**, בגזירה שוה 'טוּמְאָתוֹ' 'טוּמְאָתוֹ', **כְּתִיב הָכָא**
 33 – נאמר בחיוב קרבן עולה ויורד (ויקרא ה א), **'אוֹ כִי יִגַע בְּטִמְאָת אָדָם**
 34 **לְכָל טוּמְאָתוֹ אֲשֶׁר יִטְמָא בָּהּ**,

פירשה איזה עון, נמסר לחכמים לדרוש באיזה עון מדבר הכתוב, ולומדים חכמים בבנין אב, מה מצינו – איזה עון שיש בו טומאה מצינו שחלק אותו חתוב בענין אחר מקלל כל טומאות, הוי אומר זו טומאת מקדש וקדשיו, אף כאן שהכתוב חילק בין העונות ואמר שיש עון אחד שהשעיר הנעשה בפנים מכפר עליו, מדובר בטומאת מקדש וקדשיו, דבר רבי יהודה.
רבי שמעון אומר, אין צריך ללמוד בבנין אב ממקום אחר שהשעיר מכפר על טומאת מקדש וקדשיו, אלא ממקומו הוא מוכרע – בשעיר זה עצמו הכריעה התורה שהכוונה לטומאת מקדש וקדשיו, שהרי הוא אומר 'וכפר על הקדש מטומאות', ומשמע שהכוונה שהוא מכפר מטומאות של קדש, דהיינו על טומאת מקדש וקדשיו, שכן מדיק מלשון 'על הקדש מטומאות'.
מבררת הברייתא: יכול שאומר שעל כל טומאה שפוקדש – טומאת מקדש וקדשיו והא שיעיר זה מכפר, בין שיש בה ידיעה ובין שאין בה ידיעה. תלמוד לומר 'ומפשעים לכל חטאתם', 'פשעים' הם עבירות שנעשו במזיד ו'חטאים' הם עבירות שנעשו בשוגג, ויש לדייק שהחטאים שנאמר בפסוק הם דומים לפשעים – בדומה לפשעים האמור באותו פסוק, מה פשעים שאינם בני קרבן – אין מביאים עליהם קרבן, שהרי קרבן בא רק על עבירה בשוגג, אף החטאים שהכתוב מדבר עליהם הם חטאים שאינם בני קרבן, אבל טומאת מקדש וקדשיו שיש בה ידיעה בתחילה וידיעה בסוף והעלם בינתיים, שמביאים עליה קרבן עולה ויורד, אין השעיר מכפר עליה. שואלת הברייתא, ומנין לטומאת מקדש וקדשיו של כהן ודעה בתחלה ואין כהן ודעה בסוף, שאינה בת קרבן שהרי החוטא אינו יודע שחטא, ששעיר זה תולה להגן על החוטא מן היסורים, שמה הכתוב מדבר על טומאת מקדש וקדשיו שאין בה ידיעה בתחילה ויש בה ידיעה בסוף, שאף היא אינה בת קרבן, משיבה הברייתא, תלמוד לומר 'לכל חטאתם', חייבי חטאות במשמע – משמע שהתורה מדברת על חטאים שיכולים לבוא לידי חיוב חטא, דהיינו שיש בה ידיעה בתחילה ואין בה ידיעה לבסוף, שכאשר יודע לחוטא שחטא יתחייב חטא, אבל טומאת מקדש וקדשיו שאין בה ידיעה בתחילה, אינה יכולה לעולם לבוא לידי חיוב חטא.
הגמרא דנה באיזה אופן רצתה הברייתא לומר שהשעיר הפנימי מכפר על שלש הטומאות שהזכירה: אומר ר' – הובא לעיל בברייתא, יש לי בענין זה להביא שלש טומאות שעליהן מכפר שיעיר הנעשה בפנים ביום הכיפורים, טומאת עבודה זרה וטומאת גילוי עריות וטומאת שפיכות דמים. מקשה הגמרא: האי עבודה זרה שרצתה הברייתא לומר ששעיר הנעשה בפנים מכפר עליה, היכי דמי – באיזה אופן מדובר, אי – אם באופן שעבד עבודה זרה במזיד, הלא בר קמלא – מחויב מיתה הוא, ואיך השעיר יכול לכפר עליו, אי – ואם באופן שעבד עבודה זרה בשוגג, הלא בר קרבן הוא – הוא צריך להביא קרבן חטאת, ואיך השעיר יכול לכפר עליו. מתרצת הגמרא: הברייתא מדברת באופן שעבד עבודה זרה במזיד, ואינו מחויב מיתה כיון שלא אתרו ביה – שלא התרו בו קודם שעבד. או שמדובר באופן שעבד עבודה זרה בשוגג, ולא אתידע ליה – ועד יום הכיפורים לא נודע לו שעבד עבודה זרה, ולכן לא הביא חטאת, ורצתה הברייתא לומר שהשעיר תולה להגן עליו מן היסורים עד שיוודע לו שחטא ועליו להביא חטאת.

וכתיב היום לגבי טמא הנכנס למקדש במזיד, נאמר (במדבר ט"ז) 'את משכן ה' טמא ונכרתה הנפש ההוא מישראל כי מי נדה לא זרק עליו טמא יהיה עוד טומאתו בו', מה להלן מדובר על טומאת מקדש, אף כאן בחיוב קרבן עולה ויורד מדובר על טומאת מקדש. לאחר שיש לימודים שחיוב קרבן עולה ויורד הוא על טומאת קודש וטומאת מקדש, נמצא שהמיעוט שהביאה הגמרא לעיל (ע"א) מתיבת 'בה' האמורה בפסוק 'או כי יגע בטמאת אדם לכל טמאתו אשר יטמא ויבמשא כנבלת עוף טמא, אלא מטמאה רק בשוגג אינו חייב קרבן עולה ויורד, ומקשה הגמרא: ואלא המיעוט של 'בה' למה לי – מדוע הוא נצרך, הלא אין סיבה לומר שטמא האוכל תרומה בשוגג יתחייב קרבן עולה ויורד, ואף אין ללמוד תרומה מטומאת קודש וטומאת מקדש, מפני שבשתי טומאות אלו יש חיוב כרת במזיד, ואילו לטמא האוכל תרומה במזיד אין חיוב כרת. מתרצת הגמרא: התיבה 'בה' באה לרבות נבלת עוף טמא, שאינה מטמאה במגע ובמשא כנבלת עוף טמא, אלא מטמאה רק באכילה, והאדם האוכל נטמא רק כשהנבלה נמצאת בבית בליעתו, ומרבה התורה שאם אכל אותה וכנס לבית המקדש בשוגג, חייב קרבן עולה ויורד.
מקשה הגמרא: הא אפרת – הלא עד עתה אמרת שתיבת 'בה' מיעוטא הוא – היא מיעוט, וכיצד עתה אומרת הגמרא שהיא ריבוי. מתרצת הגמרא: אכן תיבת 'בה' היא מיעוט, ואף על פי כן מיעוט זה בא לרבות, משום דמיעוטא הוא אפרת – שמיעוט זה מיותר, שהרי קתיב בתחילת הפסוק 'או כי יגע', ויש למעט מתיבות אלו שרק טומאה דבר נגיעה – שנטמאים בה על ידי נגיעה כלשון הפסוק 'כי יגע', אין – כן, כלומר חייבים עליה קרבן עולה ויורד, אולם טומאה דלאו בר נגיעה – שאין נטמאים בה על ידי נגיעה, דהיינו נבלת עוף טהור שנטמאה רק באכילה, לא – אין חייבים עליה קרבן עולה ויורד, וקתיב – באותו פסוק תיבת 'בה' מיעוטא – שגם היא מיעוט, הוה – נמצא שבפסוק זה יש מיעוט אחר מיעוט, וזה הכלל הוא שאין מיעוט אחר מיעוט – שכאשר יש שני מעוטים זה אחר זה, אין המיעוט בא אלא לרבות.
שנינו במשנה (לעיל ב:) 'יש כהן ודעה בתחלה ואין כהן ודעה בסוף, שעיר הנעשה בפנים וכו' ויום הכפורים תולה, עד שיוודע לו ויביא בעולה ויורד.
הגמרא מבארת מנין ששעיר הנעשה בפנים תולה על טומאת מקדש וקדשיו שיש בה ידיעה בתחילה ואין בה ידיעה בסוף: תנו רבנן, נאמר בשעיר הנעשה בפנים ביום הכיפורים (ויקרא ט"ז טו) 'וכפר על הקדש מטומאות בני ישראל וגו', ומשמע פה הפסוק ששעיר הנעשה בפנים מכפר על עון שיש בו טומאה. ומבררת הברייתא, יש לי בענין זה להביא שלש טומאות – שלשה עונות שנאמר בהם לשון 'טומאה' ויתכן שעליהם מכפר שעיר זה, טומאת עבודה זרה, וטומאת גילוי עריות, וטומאת שפיכות דמים. ומבארת הברייתא היכן נאמר בשלשה עונות אלו לשון טומאה, בעבודה זרה הוא אומר (ויקרא כ"א) 'למען טמא את מקדשי', בגילוי עריות הוא אומר (שם י"ח) 'ושמרתם את משמרתי לכלתי עשות חקיות התועבות וגו' ולא תטמאו בהם', בשפיכות דמים הוא אומר (במדבר לה לה) 'ולא תטמא את הארץ'. מבארת הברייתא, יכול שאומר שעל שלש טומאות הללו יהא שעיר הפנימי מכפר, תלמוד לומר 'מטומאות בני ישראל' ולא 'כל טומאות', דהיינו שהשעיר אינו מכפר על כל העונות שנאמר בהם לשון טומאה, אלא על אחד מהם, וכיון שהתורה לא

מלחמה היא השיעור השלום, ולכן כאשר נאמר פדה בשלום, אי אפשר להשתמש בלשון מלחמה, כי אם בלשון קרב, שמורה גם על הקירוב כו'.